

Raadsgriffiers willen soms te snel

Uit publicaties over een recent onderzoek blijkt dat griffiers tamelijk somber tegen het wetslagen van het dualisme aankijken. Daar valt wel iets tegen in te brengen.

Het lijkt een trend te worden om slecht nieuws over dualisme uit te brengen. De sombere berichten tuimelen over elkaar heen. Artikelen over mislukt dualisme. Ophef over de klacht dat de raad er nauwelijks aan te pas komt. Monistische wantoestanden in gemeente Y. Wethouders treden af vanwege het dualisme. Zelfs op ons eigen jaarcongres in Groningen wist Hans Wiegel te vertellen dat de griffier over tien jaar in kleinere gemeenten niet meer bestaat.

Recentelijk is er weer een onderzoek verschenen, deze keer van Ernst&Young en onze eigen Vereniging van Griffiers. Zie op Gemeenteraad.nl en in VNG-Magazine van 11 januari 2008 (pag. 8).

Ik kan daar op mijn beurt weer treurig van worden, hoewel ik toch doorgaans niet somber van aard ben. We praten over een behoorlijk representatief onderzoek, waaraan meer dan de helft van de raadsgriffiers heeft meegedaan. Zij geven onder andere aan dat in de helft van de gemeenten de raad slechts in geringe mate grip heeft op de begroting (wat dit ook moge betekenen) en dat in 55% van de gemeenten de bestuurscultuur onvoldoende ruimte biedt voor een goede politieke beleidsevaluatie.

De algemene conclusie is, dat de controlerende en toezichhoudende rol van de raad met de invoering van het dualisme nauwelijks is versterkt.

Ten eerste is de eindconclusie die naar buiten wordt gebracht naar mijn smaak veel te absoluut. Het rapport zelf is iets genuanceerder, maar de beeldvorming is gezet. De gemeten percentages liggen rond en vlak boven de 50%. Je kunt dus evengoed concluderen dat bijna de helft wél vindt dat de raad grip heeft. Het glas is half leeg of half vol.

Ten tweede gaat het in het onderzoek om een weergave van de opvattingen van griffiers, niet die van gemeenteraden. Hebben de deelnemende griffiers hun raad geraadpleegd voordat zij de antwoorden aankruisten?

Ten derde vraag ik mij af wie in staat is een vergelijking te maken met de tijd vóór het dualisme. In ieder geval niet de griffiers, want die waren er toen nog niet. Afgezien wellicht van die paar griffiers die voorheen gemeentesecretaris waren (een categorie waar ik zelf ook toe behoor) of een andere stevige functie bij een gemeente hadden.

Ik ga er, zonder enige vorm van onderzoek, vanuit eigen ervaring een paar stellingen tegenover zetten.

Raden krijgen steeds meer grip op de inhoud van de begroting.

Wie in monistische tijden wel eens bij de begrotingsbehandeling betrokken is geweest, die weet dat dit toen een vrijwel volledige collegezaak was. Raadsleden wisten vaak nauwelijks waar de begroting over ging. Dat kwam vooral doordat wethouders ook raadslid waren, hun fracties in de hand hadden en zelf ook meestemden. Tegenwoordig, ook al door de programma-opzet, is het veel meer een beleidsstuk geworden waar raden bij betrokken zijn. Ik ben het met velen eens dat het nog beter kan, maar ten opzichte van voor 2002 is het al een stuk in positieve zin veranderd.

Er tekent zich een flinke cultuurverandering af.

In mijn gemeente – en ik weet dat dit in veel andere gemeenten ook zo is – wordt voor een collegevoorstel of motie regelmatig een raadsmeerderheid gevormd met behulp van oppositiestemmen, terwijl een coalitiepartner tegen stemt. ‘Wisselende meerderheden in de raad’ zijn we dit gaan noemen. Zes of zeven jaar geleden zou zo iets zonder meer tot een collegecrisis hebben geleid. Tegenwoordig kijkt niemand er meer van op. Hoezo, het dualisme is mislukt?

Tenslotte: is het niet zo, dat het dualisme regelmatig gebruikt wordt als excuus voor persoonlijk falen van bestuurders – college en raadsleden – om minder gezichtsverlies te lijden (‘het ligt niet aan mij, maar aan het dualisme’)?

Sommige collega’s zullen niet blij zijn dat ik dit zeg, maar ik zeg het toch. Ik denk dat de deelnemende griffiers in het onderzoek meer hun dualistische wensen hebben laten doorklinken dan dat zij een objectieve weergave van de realiteit hebben gegeven. Het is mij bekend dat veel collega’s het allemaal veel te traag vinden gaan. Dat is trouwens in hen te prijzen. Griffiers zijn veelal dynamische mensen, die de neiging hebben om snel veel te willen. Maar je kunt ook te snel te veel willen veranderen. Waar halen we de illusie vandaan dat je, na een meer dan honderdvijftig jaar ingewortelde monistische cultuur (de eerste Gemeentewet is van 29 juni 1851), in vijf jaar dualisme alles en iedereen kunt omturnen? Heb een beetje geduld, denk ik dan, en tel je zegeningen.

Ik zou willen dat we als griffiers iets positiever tegen het functioneren van de raad aankijken en dit ook uitstralen. Dat we niet onszelf en elkaar aanpraten dat het toch allemaal maar niks is met het dualisme.

Goed voornemen voor het nieuwe jaar?

Krijn van der Heijden,
Raadsgriffier Zutphen